

Постановление

22.08.2019

г.Чистополь

Карар

№ 437

«2019-2025 елларга
Чистай муниципаль районьнда
дәүләт милли сәясәтен тормышка ашыру»
муниципаль программасын
раслау турында

Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районьнда дәүләт милли сәясәтен нәтижәле гамәлгә ашыру максатларында, Россия Федерациясе Президентьның “2025 елга кадәр чорга Россия Федерациясенә дәүләт милли сәясәте стратегиясе турында”гы 2012 елның 19 декабрәдәге 1666 номерлы Указы белән расланган 2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясенә дәүләт милли сәясәте стратегиясе нигезләмәләренә таянып, Татарстан Республикасы Президентьның “Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясен раслау турында”гы 2008 елның 3 июлендәге ПУ-312 номерлы Указы белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясе нигезендә, Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы башкарма комитеты

Карар бирә:

1. “2019-2025 елларга Чистай муниципаль районьнда дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру” муниципаль программасын кушымта нигезендә расларга.

2. Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының «2014-2020 елларга Чистай муниципаль районьнда дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру» муниципаль программасын раслау турында»гы 2014 елның 30 сентябрәдәге 629 номерлы карары үз көчен югалткан дип танырга.

3. Әлеге карарның үтәләшен контрольдә тотуны Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенә социаль мәсьәләләр буенча урынбасары Г. Ю. Задворновага йөкләргә.

Башкарма комитет житәкчесе

Э.Р. Хәсәнов

Татарстан Республикасы
Чистай муниципаль районы
Башкарма комитетының 2019
елның 22 нче августындагы
437 номерлы карарына
кушымта

**“2019-2025 ЕЛЛАРГА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЧИСТАЙ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНДА ДӘҮЛӘТ МИЛЛИ СӘЯСӘТЕН ГАМӘЛГӘ
АШЫРУ”
МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММАСЫ**

ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	“2019-2025 елларга Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында дәүләт милли сәясәттен гамәлгә ашыру” муниципаль программасы
Программаны эшләү өчен нигезләр	Россия Федерациясе Президентының «2025 елга кадәр Россия Федерациясенең дәүләт милли сәясәте стратегиясе турында»гы 2012 елның 19 декабрендәге 1666 номерлы Указы; Татарстан Республикасы Президентының «Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясен раслау турында»гы 2008 елның 3 июлендәге ПУ-312 номерлы Указы белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясе
Программаның координаторы	Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы башкарма комитеты
Программаны эшләүче	Чистай муниципаль районы Советының ижтимагый оешмалар, ММЧ һәм милләтара мөнәсәбәтләр бүлеге, Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге
Программаның максаты	Ижтимагый-сәяси вазгыятьнең тотрыклылыгын тәэмин итү, жәмгыятьтә этникара татулык, милли һәм дини түземлек, милли мәдәниятләрне (шул исәптән туган телне), Чистай муниципаль районы территориясендә яшәүче барлык халыкларның милли үзенчәлеген саклауга һәм үстерүгә ярдәм итү

Программаның бурычлары	<ul style="list-style-type: none"> - Милли мәдәниятне (шул исәптән туган телне), милли үзенчәлекне саклауга һәм үстерүгә; Чистай муниципаль районы территориясендә тарихи барлыкка килгән күп милләтле жәмгыятьнең, аның рухи-әхлакый потенциалын, горейф-гадәтләрен һәм горейф-гадәтләрен саклауга булышлык күрсәтү; - Жәмгыятьтә, бигрәк тә яшьләр мохитендә, этникара мәдәнияттә, башка милләт һәм дини конфессия вәкилләренә карата толерант мөнәсәбәт пропагандалау һәм формалаштыру; - Милләтара мөнәсәбәтләренә ныгыту, дини конфессия вәкилләре арасындагы татулык, этник һәм конфессиональ нигездә социаль конфликтларны булдырмау һәм профилактика; - Экстремистик күренешләр һәм милли идеология, терроризм күренешләренә карата жәмәгәтчәлек фикерен формалаштыру; - Законлылык, гуманизм, гаделлек, үзара хөрмәт, үзара аңлашу һәм килешү принципларын үтәү нигезендә төрле этнослар арасында тигез хокуклы күршелек, дустанә элементләренә ныгыту һәм үстерү.
Программаны тормышка ашыру вакыты	2019 - 2025 еллар
Программаны финанслау күләме һәм чыганаclarы	<p>2019 елда - 3 599,9 мең сум. 2020 елда - 4 304,2 мең сум. 2021 елда – 4 453,3 мең сум. 2022 елда – 4 609,5 мең сум. 2023 елда – 5 103 мең сум. 2024 елда – 5 150,2 мең сум. 2025 елда – 5 531,7 мең сум.</p> <p>Программаны гамәлгә ашыруга сарыф ителә торган акчаларның күләме, түбәндәгеләрдән чыгып, аныкланырга һәм төзәтмәләр кертелергә мөмкин:</p> <p>Чистай муниципаль районы бюджеты мөмкинлекләре, Чистай муниципаль районы территориясендә инфляция процесслар һәм икътисадый вәзгыять, шулай ук жәлеп ителгән акчалар күләменнән чыгып.</p>

<p>Программаны тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтижэләре</p>	<p>Программаны тормышка ашыруның йомгаклау нәтижэләре:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Чистай муниципаль районында дәүләт милли сәясәте Концепциясен гамәлгә ашыру, экстремизмга, ксенофобия, милли һәм раса түземсезлегенә каршы тору, Чистай муниципаль районы территориясендә этник дискриминациягә каршы тору буенча жирле үзидарә органнарының эш формаларын һәм методларын камилләштерү; - интернационализм мәдәниятен, этникара килешүне, жәмгыятьтә, яшьләр арасында, белем бирү учреждениеләрендә тәрбияләнүчеләр һәм укучылар арасында милли һәм дини түземлекне тарату һәм үстерү; - террорчылык һәм экстремистлык күренешләренә, ксенофобиягә түземсезлек формалаштыру; - башка этник һәм конфессиональ берләшмәләр вәкилләренә карата толерант, гуманлы һәм ихтирамлы мөнәсәбәт формалаштыру; - Чистай муниципаль районы территориясендә толерантлык, гражданнар бердәмлеге, башка мәдәниятләргә хөрмәт, шул исәптән муниципаль массакүләм мәгълүмат чаралары, Интернет-ресурслар идеяләрен пропагандалау һәм тарату өчен бердәм мәгълүмати киңлек булдыру.
<p>Программаның үтәлешен контрольдә тоту</p>	<p>Программаның үтәлешен Чистай муниципаль районы Башкарма комитеты контрольдә тотта.</p> <p>Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы башлыгы каршындагы Милләтара һәм конфессияара мәсьәләләр Советы, Чистай муниципаль районында «Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» Татарстан Республикасы Законын гамәлгә ашыру буенча комиссияләр һәр ел йомгаклары буенча, килеп туган социаль-икътисадый ситуацияне исәпкә алып, Программа чараларын төгәлләштерү буенча тәкъдимнәр кертә.</p>

I. ПРОГРАММА ХЭЛ ИТҮГЭ ЮНЭЛДЕРЕЛГЭН ПРОБЛЕМАНЫҢ ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ

Чистай муниципаль районында 2019 елда ижтимагый-сәяси вәзгыять тотрыклы кала.

Чистай муниципаль районы үз составы буенча күп милләтле. Шәһәрдә һәм районда 2019 елның 1 гыйнварына 76,4 мең кеше яши, шул исәптән:

урыслар- 55,2 %;	мордвалар – 0,5 %;
татарлар – 40,3 %;	украиннар - 0,2 %;
чуашлар - 2 %;	һәм башкалар – 1,8 %

2019 елның 1 гыйнварына миграция исәбенә куелган чит ил гражданны һәм гражданны булмаган затлар саны 292 кеше тәшкил итә.

Район территориясендә урнашкан мигрантларның төп өлешен БДБ илләре гражданны тәшкил итә. Чит ил кешеләренә күбесе Үзбәкстаннан (302), Украинадан (107), Тажикстаннан (75), Әзербайжанны (64), Әрмәнстаннан (58), Казахстаннан (42).

Чистай муниципаль районында рус һәм татарлардан тыш, Татарстан халыклары ассамблеясенә Чистай вәкиллеге үз эшчәнлеген алып бара, ул «Урыс милли-мәдәни автономиясе», «Чуаш милли-мәдәни автономиясе», «Әзербайжан милли-мәдәни автономиясе», «Әрмән милли-мәдәни автономиясе», «Үзбәк милли-мәдәни автономиясе», «Алман милли-мәдәни автономиясе», «Мордва милли-мәдәни автономиясе», «Тажик милли-мәдәни автономиясе» төбәкәра ижтимагый оешмалар вәкилләрен, Татарстан Халыклары ассамблеясен һәм керәшеннәрен берләштерә.

Шулай ук милли-мәдәни жәмгыятьләр: Бөтендөнъя татар конгрессы Башкарма комитетының Чистай бүлеге, “Чистай тамырлары” якташлар жәмгыяте, “Гаяз Исхакый исемендәге Чистай якташлыгы” шәһәр ижтимагый оешмасы эшли.

Чистай районы территориясендә 38 дини оешма урнашкан, аларның 25-е мөселман, 9-православие, 1-Баптист, 2 пятидесятниклар, 1- иске обрядчылар.

Шулай ук Чистай шәһәрендә 7 дини төркем эшли – христианнар Вера Евангельскаяның “Благодать” чиркәвенә дини оешмасы, Чистай шәһәренә «Мәхәббәт көче» христианнар Вера евангельская чиркәвенә жирле дини оешмасы, евангелие христианнары-баптистларының «Благая весть» чиркәвенә дини оешмасы, христианнарың жиденче көн адвентистлары, Иеговлар шаһитлары, евангелие христианнары Баптистлары.

Чаралар барышында традицион дини агымнарының вәкилләре агарту эшләре белән шөгылләнәләр, анда халык арасында дини һәм конфессияара ызгышларны булдырмауга басым ясыйлар. Дин эшелләре шәһәр һәм район чараларында актив катнашалар, агарту эшләре белән шөгылләнәләр.

Традицион булмаган дини берләшмәләр эшчәнлегә Чистай муниципаль районы жирле үзидарә органнарының даими контролендә тора.

Чистай муниципаль районы жирле үзидарә органнарының сәяси, ижтимагый һәм дини берләшмәләр лидерлары белән үзара хезмәттәшлегә

нәтижәсендә, 2019 елның узган чорында Чистай муниципаль районы территориясендә милләтара һәм диниара низаглар теркәлмәгән.

Чистай муниципаль районында киңәшмә органнары оештырылды: Татарстан Республикасының Чистай муниципаль районы башлыгы каршындагы Милләтара һәм конфессияара мәсьәләләр Советы, Чистай муниципаль районының Ижтимагый советы, милләтара мөнәсәбәтләр мәсьәләләре буенча башкарма комитет каршындагы Консультатив совет. Чистай муниципаль районының Ижтимагый Советы каршында эшче төркемнәр оештырылды, алар милли сәясәт, терроризм һәм экстремизмны профилактикалау мәсьәләләрен өйрәнәләр.

2018/2019 уку елында Чистай муниципаль районының гомуми белем бирү учреждениеләрендә 7 840 укучы белем ала, шуларның 55% ы- урыслар, 30% ы- татарлар, 1,9% ы – чуашлар, 0,4% ы – тажиклар.

Чистай муниципаль районында милләтара тынычлыкны һәм татулыкны саклау буенча уңай тәҗрибә тупланган, башлангыч стадиядә экстремизм куркынычларын бетерү, халыкның толерантлыгын арттыру һәм этносоциаль һәм дини каршылыкларны бетерү буенча актив эш алып барыла.

Экстремизмга, терроризмга, хокук бозуларга этәрүче сәбәпләрне һәм шартларны кисәтүгә, ачыклауга, бетерүгә юнәлтелгән чараларга системалы якын килү районда социаль-икътисадый һәм ижтимагый-сәяси хәлне яхшыртуның иң мөһим шартларыннан берсе булып тора.

«2025 елга кадәр РФ Дәүләт милли сәясәте Стратегиясе»ннән килеп чыга торган чараларны һәм бурычларны гамәлгә ашыру өчен, Чистай муниципаль районында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру буенча муниципаль программа кирәк. Әлеге программа төп халыкның, бигрәк тә яшьләрнең, башка этник, конфессиональ берләшмәләрнең вәкилләренә толерант, гуманлы һәм ихтирамлы мөнәсәбәтен формалаштыру өчен кирәкле шартлар тудыруны тәмин итәчәк, жәмгыятьтә этникара килешүне, милли һәм дини түземлекне саклап калачак.

Программа жәмгыятьтә конфессияара, этникара тынычлыкны һәм татулыкны тәмин итүгә, экстремизмга, ксенофобия күренешләренә, милли, расалы түземсезлегенә һәм этник дискриминациягә юнәлдерелгән эшчәнлектә жирле үзидарә һәм граждан жәмгыятенә төрле институтларының потенциалын мөмкин кадәр күбрәк куллануны күздә тотта.

Программа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү өчен ачык документ булып тора.

II. ПРОГРАММАНЫҢ ТӨП МАКСАТЫ, ПРИНЦИПЛАРЫ, БУРЫЧЛАРЫ ҺӘМ ЮНӘЛЭШЛӘРЕ

Чистай муниципаль районында “2019-2025 елларга Чистай муниципаль районында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру” (алга таба – программа) муниципаль программасының максаты:

- гомумроссия милли татулыгын ныгыту, сәяси һәм социаль тотрыклылыкны тәмин итү, демократик институтларны үстерү;

- нинди генә расага, милләткә, телгә, килеп чыгышына, милек һәм вазифаи урыннарына, яшәү урынына, дингә мөнәсәбәтенә, карашларына, нинди ижтимагый берләшмәләргә каравын, шулай ук башка сәбәпләрне исәпкә алмыйча, кеше һәм граждандан хокукларының һәм ирекләренәң тигезлеген тәмин итү;

- Татарстан Республикасы территорияләрендәге барлык халык вәкилләренә тормыш эшчәнлегә һәм башка шартлар өчен сәяси-хокукий, социаль-икътисадый, рухи-әхлакый, мәдәни-көнкүреш ярдәм күрсәтү;

- Россия жәмгыяте нигезләре буларак традицион рухи-әхлакый кыйммәтләрне, Татарстан Республикасының этнокультура һәм телне саклау, үстерү һәм аңа ярдәм итү;

- милләтара (этникара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләрне гармонизацияләү;

- муниципаль районда чит ил граждандарын социаль һәм мәдәни уңышлы жайлашуы, яраклашуы;

- конфликтлы ситуацияләрне, терроризм һәм экстремизм күренешләрен профилактикалау.

Программа принциплары булып тора:

- раса, милләт, тел, чыгыш, милек һәм вазифаи нигезләмәләр, яшәү урыннары, дингә мөнәсәбәт, караш, ижтимагый берләшмәләргә, шулай ук башка сәбәпләргә карамыйча, бәйсез рәвештә кеше һәм граждандан хокукларының тигезлеген тәмин итү;

- Чистай муниципаль районында яшәүче халыкларны һәм этник жәмгыятьләренә үстерү өчен тигез шартлар тәмин итү;

- граждандарны нинди дә булса шартлар тудырмыйча гына, рухи-әхлакый, дини һәм мәдәни-көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерү;

- социаль билгесе буенча, расачыл, милли, тел яки дини чыгышы һәм башка теләсә нинди билгеләре буенча дискриминациягә профилактика;

- граждандарның милли абруен хөрмәт итү, нәфрәт - дошманлык һәм расачыл, милли һәм дини кабыну омтылышларын булдырмау;

- Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның этномәдәни һәм Тел күптөрлелегенә, аларның ижади потенциалына ярдәм итү, республиканың һәм тулаем Россия жәмгыятенәң иң мөһим стратегик ресурсы булып тора;

- дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашырганда жирле үзидарә органнарының граждандан жәмгыяте институтлары белән хезмәттәшлегә, барлык халык вәкилләренәң дәүләт корылышы һәм ижтимагый тормышны жайга салу мәсьәләләрен хәл итүдә тигез хокуклы катнашуы;

- тармакара характердагы дәүләт милли сәясәте мәсьәләләрен хәл итүгә комплекслы якин килүне куллану;

- раса, милли, яки дини сәяси партияләр төзүгә юл куелмаска тиеш;

- Чистай муниципаль районында милли сәясәт муниципаль программасының аныклығы һәм хәбәрдарлығы;

- Чистай муниципаль районында дәүләт милли сәясәте Концепциясен гамәлгә ашыру өлкәсендә актив мәгълүмати сәясәт принцибы. Күп гасырлык мәдәни-тарихи мираска таянып, «Мин Россия гражданы» позитив гражданлык идеологиясен, Татарстан Республикасының күп конфессияле һәм күп милләтле жәмгыятенәң мәдәни интеграциясенәң уңай тәҗрибәсен пропагандалау;

- социаль ярдәм принцибы-конструктив иҗтимагый инициативаларга таяныч, программаның максатларын һәм бурычларын тормышка ашыру өчен халыкның социаль актив өлешен җәлеп итү;

- экстремизм һәм терроризм күренешләренә актив каршы тору һәм профилактика принцибы. Программаны тормышка ашыруның актив сәясәте янау чыганаclarын үз вакытында, төгәл ачыклауга һәм аларга алданрак җавап бирүгә юнәлдерелгән;

- килешенгән идарә итү принцибы – комплекслылык, ведомствоара координацияләү, программаның максатларына һәм бурычларына ирешүенә дәрәжәсен даими тикшереп тору;

- чынбарлык принцибы – «кире элемент» дән файдалану, программаның максатларын һәм бурычларын тормышка ашыруны мониторинглау.

Программаның бурычлары:

- ражданнарның тигез хокуклылыгын һәм аларның конституциячел хокукларын тормышка ашыру;

- милли-дәүләт үзәгын формалаштыру(гомумроссия ражданнар һәм Татарстан тәңгәллеге);

- милләтара тынычлык һәм татулык, милләтара (этникара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләрендә гармонизация тәэмин итү, экстремизмны профилактикалау һәм милли дини нигездә конфликтларны кисәтү;

- муниципаль районда дәүләт милли сәясәтен тормышка ашыруны нәтиҗәле тәэмин итү өчен социаль-иқътисадый шартлар тудыру;

- Чистай муниципаль районы территориясендә яшәүче халыкларның этномәдәни һәм рухи үсешенә ярдәм итү;

- Гомумроссия ражданнар һәм Татарстан тәңгәллеге, патриотизм, гражданлык җаваплылыгы, үз Ватаның тарихы өчен горурлык хисе тәрбияләү, яшь буынны Чистай муниципаль районы территориясендә яшәүче халыкларның мәдәниятенә, теленә, гореф-гадәтләренә һәм гореф-гадәтләренә хөрмәт рухында тәрбияләү;

- Татарстан Республикасы территориясендә яшәүче Татарстан Республикасы дәүләт телләрен саклау һәм аңа ярдәм итү;

- дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашырганда дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнарының раждан жәмгыяте институтлары белән үзара хезмәттәшлеген камилләштерү;

- дәүләт милли сәясәтен тормышка ашыруны мәгълүмати тәэмин итү.

Программаның төп юнәлешләре:

- халыкларның рухи-әхлакый һәм мәдәни кыйммәтләре нигезендә Гомумроссия гражданныр һәм Татарстан бердәмлеген ныгыту өлкәсендә:

гражданнык үзанын, патриотизм, гражданнык жаваплылыгын формалаштыру, үз Ватаның тарихы өчен горурлык хисе тәрбияләү, милләтара аралашу культурасын тәрбияләү, гражданнырның намусына һәм милли абруена, традицион Россия рухи-әхлакый кыйммәтләренә нигезләнгән;

белем бирүнең төрле дәрәжәләрендә белем бирү программаларын камилләштерү, шулай ук Россия Федерациясе халыкларының үзара хезмәттәшлегенә тарихи тәҗрибәсен, Гомумроссия бердәмлеген формалаштыруга йогынты ясаган әһәмиятле вакыйгаларны өйрәнү буенча укыту-методик комплексларны камилләштерү;

Россия тарихына һәм мәдәниятенә хөрмәт тәрбияләү белән беррәттән, дөньякүләм мәдәни кыйммәтләргә, Татарстан Республикасының этномәдәни һәм тел күптөрлеләген саклау һәм үстерү максатларында мәгариф оешмаларында укыту системасын;

балаларны һәм яшьләренә патриотик рухта тәрбияләүгә юнәлтелгән ижтимагый инициативаларга ярдәм итү;

- гражданнырның конституциячел хокукларын гамәлгә ашыруны тәэмин итү өлкәсендә:

кеше һәм гражданны хокукларының һәм ирекләренә тигезлеген тәэмин итү;

расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, милләтенә һәм вазифаларына, яшәү урынына, дингә мөнәсәбәтенә, ижтимагый берләшмәләргә карауларына, шулай ук дәүләт һәм муниципаль хезмәт вазифаларын кабул иткәндә, башка шартларга, кадрлар резервын формалаштыруга бәйсез рәвештә;

гражданнырның үз милләтләрен ирекле билгеләү өчен, шул исәптән Бөтенроссия халык санын алуны үткәргәндә дә, шартларны саклау;

дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә ашырылганда милләтнең билгесе буенча дискриминацияне булдырмау буенча чаралар күрү;

- гражданнык бердәмлеген ныгыту өлкәсендә, күпмилләтле Россия Федерациясе халкының (Россия милләте), Татарстан Республикасының Чистай муниципаль районында этномәдәни һәм тел күптөрлеләген саклау һәм ярдәм итү:

патриотизм, бердәмлек һәм Халыклар дуслыгы, милләтара (этникара) татулык идеяләрен пропагандалау юлы белән халыкларның рухи, тарихи һәм мәдәни мирасын һәм потенциалын саклау һәм арттыру;

Чистай муниципаль районы территориясендә яшәүче халыкларның тарихын, мәдәниятен һәм телләрен өйрәнү, дәүләт милли сәясәтен тормышка ашыру белән бәйле дәүләт бәйрәмнәренә һәм истәлекле даталарның нигезе булган әһәмиятле тарихи вакыйгалар белән кызыксынуны арттыру;

милләтара (этникара) мөнәсәбәтләр культурасын саклау һәм үстерү;

Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның классик һәм заманча әдәбият һәм сәнгатъ әсәрләрен, халык сәнгатъ ижатын популярлаштыру һәм тарату, сәнгатъ күргәзмәләрен, фестивальләрен, конкурсларны, ижат

коллективларының гастрольләрен һәм мәдәният өлкәсендә башка эшчәнлек рәвешләрен оештыру һәм аларга ярдәм итү;

- Чистай муниципаль районында яшәүче халыкларның мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкарьләренә) үз эченә алган этнографик һәм мәдәни-танып белү туризмын, сәламәтләндрерү һәм рекреацион зоналарын үстерү:

спортның милли төрләренә ярдәм күрсәтү;

милли-мәдәни һәм дини объектларны төзүгә һәм торгызуга, аларны төзекләндерүгә һәм куллануга ярдәм итү;

- милләтара һәм конфессияара тынычлыкны һәм татулыкны тәэмин итү, милләтара (этникара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләренә гармонияләштерү:

милләтара һәм конфессияара мөнәсәбәтләр буенча район башлыгы каршындагы Совет әгъзалары белән планлы очрашулар оештыру;

милләтара һәм конфессияара диалогны үстерү, экстремизмга, милли һәм дини түземсезлеккә каршы тору эшчәнлегенә этномәдәни һәм ижтимагый берләшмәләренә, дини оешмаларны жәлеп итү;

экстремизм, ксенофобия, милли искәрмәлелек, жәмгыятьтә һәм массакүләм мәгълүмат чараларында национализм идеологиясен, электрон коммуникацияләр идеяләрен пропагандалауга каршы тору;

- Чистай муниципаль районында дәүләт милли сәясәтен нәтижәле гамәлгә ашыруны тәэмин итү өлкәсендә социаль-икътисадый шартларлар тудыру:

муниципаль берәмлекләренәң баланслы, комплекслы һәм системалы үсешен тәэмин иткәндә этномәдәни факторны исәпкә алу;

халык һөнәрчелеге һәм кәсепчелеге үсешенә ярдәм итү;

дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру өлкәсендә дәүләт һәм муниципаль программаларның тармак һәм тармакара тәңгәллеген эшләү, тормышка ашыру, тәэмин итү;

- Россия Федерациясә дәүләт теле һәм милләтара аралашу теле буларак тел рус телен саклау һәм үстерү өчен шартлар тудыру өлкәсендә:

Россия Федерациясенәң дәүләт теле буларак, рус телен жәмгыять тормышының барлык өлкәләрендә куллану;

мәгариф, фән һәм мәдәният өлкәсендә рус теленә ярдәм итүнең төрле формалары өчен шартлар тудыру;

полимәдәни мохит шартларында милләтара аралашу теле буларак рус теленәң эшчәнлеген һәм актив үсешен тәэмин итү;

рус телен һәм әдәбиятын популярлаштыру, жәмгыятьнең тел грамоталылыгы һәм сөйләм культурасы дәрәжәсен арттыру;

- Дәүләт телләрен саклау һәм ярдәм итү өлкәсендә, Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның туган телләрен саклау:

Татарстан Республикасы дәүләт телләрен саклау һәм аларга ярдәм итү өчен оптималь шартлар тудыру;

районда яшәүче халыкларны тарихи-мәдәни мираска жәлеп итү максатыннан Татарстан Республикасының дәүләт телләрен өйрәнү;

республикада милли телләрдә мәгариф һәм тәрбия системасын үстерү өчен хокукый һәм матди шартлар тудыру;

- гражданның игътибарын жәлеп итү өчен, кирәкле матди һәм оештыру шартлар булдыру:

гражданның аралашу, белем бирү, тәрбия һәм ижат телен ирекле сайлап алуға хокукларын кысуга юл куелмаска тиеш;

теле- һәм радиопрограммалар, аудио- һәм видеоматериаллар житештерүдә, интернет-ресурслар булдыруда, Татарстан Республикасында яшәүче халыклар телләрендә басма продукция чыгаруда ярдәм күрсәтү;

- Татарстан Республикасында чит ил гражданның социаль һәм мәдәни адаптацияләү һәм аларның Россия жәмгыятенә интеграцияләү буенча шартлар тудыру:

дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары граждан жәмгыяте институтлары һәм эш бирүчеләр белән Татарстан Республикасында чит ил гражданның адаптацияләү һәм аларның Россия жәмгыятенә интеграцияләү буенча чаралар эшләү, гамәлгә кертү һәм гамәлгә ашыру;

мигрантларның һәм мәдәни-көнкүреш өлкәсендә кабул итүче берләшмәләрнең үзара ихтирамлы мөнәсәбәтен тәмин итә торган чаралар системасын камилләштерү;

- дәүләт идарәсен камилләштерү өлкәсендә:

Россия Федерациясенең (Россия милләтенен) күпмилләтле халкының гражданлык бердәмлеген ныгыту, милләтара һәм конфессияара тынычлыкны һәм татулыкны саклау максатларында жирле үзидарә органнарының граждан жәмгыяте институтлары белән үзара хезмәттәшлеген камилләштерү;

Чистай муниципаль районында яшәүче халыкларның милли мәданиятларен һәм горейф-гадәтларен яклауга юнәлдерелгән ведомствоара хезмәттәшлекне үстерү, шул исәптән Татарстан Республикасы субъектлары белән хезмәттәшлек итү юлы белән дә;

экстремизмны профилактикалау һәм милләтара (этникара) һәм конфессияара конфликтларны һәм киеренкелекне иртә кисәтү өлкәсендә жирле үзидарә органнары житәкчеләренен һәм вазыйфаи затларының вәкаләтларен һәм жаваплылыгын билгеләү;

граждан жәмгыяте институтларының, шул исәптән милләтара ижтимагый берләшмәләрнең, милли-мәдәни автономияләрнең, милләтара (этникара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләрне гармонияләштерүгә, Чистай муниципаль районында дәүләт милли сәясәте бурычларын хәл итүгә юнәлдерелгән эшчәнлек алып баручы башка коммерцияле булмаган оешмаларның актив катнашуы өчен оештыру-хокукый һәм икътисадый шартлар тудыру;

милләтара һәм конфессиональара мөнәсәбәтләр өлкәсендә мониторингның һәм конфликтлы хәлләрне иртә кисәтүнең дәүләт мәгълүмат системасын камилләштерү;

дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән муниципаль программаларны нәтижәле тормышка ашыруны тәмин итү;

дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру максатларында эшләнгән типлаштырылган өстәмә һөнәри программалар буенча дәүләт һәм муниципаль хезмәткәрләрнең квалификациясен күтәрүне һәм яңадан һөнәри эзерләүне тәмин итү;

халыкның барлык этноконфессиональ төркемнәренең инициативасын күрсәтү өчен шартлар тудыру максатларында, жирле үзидарә оештыруны камилләштерү, шулай ук аларның мәнфәгатьләрен һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә ихтыяжларын исәпкә алу;

- Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруда граждан жәмгыяте институтларының катнашуын тәмин итү өлкәсендә:

Граждан жәмгыяте институтларын жәлеп итү, шул исәптән Чистай муниципаль районының ижтимагый Советы, район башлыгы каршындагы Милләтара һәм конфессияара мәсьәләләр Советы, Татарстан Халыклары ассамблеясе, Бөтендөнья татар конгрессы Башкарма комитетының Чистай бүлекчәсе “Чистай якташлыгы”, Казанның «Гаяз Исхакый исемендәге Чистай якташлыгы» ижтимагый оешмасы, Урыс милли-мәдәни берләшмәсе, Чуаш милли-мәдәни жәмгыяте, Керәшеннәренң милли-мәдәни жәмгыяте һәм аларның Россия жәмгыятенә интеграциясе, шулай ук экстремизмны профилактикалау һәм милли һәм дини жирлектә конфликтларны кисәтү;

ижтимагый советларның Бөтенроссия гражданныр һәм Татарстан бердәмлеген ныгыту, милләтара (этникара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләргә гармонияләштерү, Татарстан Республикасында чит ил гражданнырын социаль һәм мәдәни адаптацияләүне тәмин итү һәм аларның Россия жәмгыятенә интеграциясен тәмин итү эшчәнлегендә катнашуы;

милләтара (этникара) хезмәттәшлек, үзгәлекләрен, мәдәниятен, телен һәм горейф-гадәтләрен саклау һәм яклау, Чистай муниципаль районы территориясендә яшәүче халыкларның горейф-гадәтләрен, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләү һәм интеграцияләү, этнологик мониторинг һәм конфликтларны кисәтү өлкәсендә эшчәнлек алып баручы социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

муниципаль милли сәясәтне гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән проектларны финанслау чыганакларының ачыклығын тәмин итү;

граждан жәмгыяте институтларын, шул исәптән яшьләр һәм балалар ижтимагый оешмаларын милләтара (этникара) түземсезлек, яки балалар һәм яшьләр арасында дошманлык күренешләрен профилактикалау буенча чаралар уздыруга жәлеп итү;

дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән волонтерлык (ирекле) эшчәнлегенә булышлык күрсәтү;

- Чистай муниципаль районында дәүләт милли сәясәте Концепциясен тормышка ашыруны мәгълүмати тәмин итү өлкәсендә:

муниципаль милли сәясәтне гамәлгә ашыру мәсьәләләрен яктыртучы массакуләм мәгълүмат чараларын, интернет-ресурсларны әлеге карарның максатларын һәм бурычларын үтәүгә жәлеп итү, шулай ук бу өлкәдә алар тарафыннан проектлар булдыруны стимуллаштыру буенча чаралар күрү;

реклама һәм башка мәғлүмат продукциясен муниципаль милли сәясәт максатларын һәм бурычларын гамәлгә ашыру өчен булдыру һәм тарату; массакүләм мәғлүмат чараларында милләтара (этникара), конфессияара һәм мәдәниара хезмәттәшлек мәсьәләләрен иң яхшы яктыртуга конкурслар оештыру һәм уздыру;

милләтара (этникара) яки конфессияара нәфрәт яки дошманлык уятуга юнәлтелгән басмаларны булдырмау максатларында ижтимагый контроль чараларын куллану;

- неонацизм, национализмның, национализмның, ксенофобиянең русофобиянең теләсә нинди күренешләренә, дөнья сәясәтендә конфронтация һәм реваншизмны куу максатларында тарихны фальсификацияләү омтылышларына, Икенче бөтендөнья сугышы нәтижәләрен яңадан карау омтылышларына, совет халкының 1941-1945 еллардагы Бөек Ватан сугышында батырлығын киметүгә юнәлдерелгән чараларны тормышка ашыру.

III. ПРОГРАММА ЧАРАЛАРЫ

Чистай муниципаль районының жирле бюджеты акчалары хисабына башкарыла торган программа чаралары исемлеге һәм учреждениеләр, предприятиеләр һәм оешмаларның чыгымнары сметасында каралган чаралар исәбенә тормышка ашырыла торган чаралар исемлеге әлеге программага карата 1 нче кушымтада күрсәтелгән.

IV. ПРОГРАММАНЫ РЕСУРСЛАР БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ НИГЕЗЛӘМӘСЕ

Программаны тормышка ашыру еллары буенча финанслау:

2019 елда - 3 599,9 мең сум.

2020 елда - 4 304,2 мең сум.

2021 елда – 4 453,3 мең сум.

2022 елда – 4 609,5 мең сум.

2023 елда – 5 103 мең сум.

2024 елда – 5 150,2 мең сум.

2025 елда – 5 531,7 мең сум.

Программаны гамәлгә ашыруга сарыф ителә торган акчаларның күләме, Чистай муниципаль районы бюджеты мөмкинлекләренән, Чистай муниципаль районы территориясендә инфляция процессларыннан һәм икътисадый вәзгыятьтән чыгып, шулай ук жәлеп ителгән акчалар күләменнән чыгып, төгәлләштерелергә һәм төзәтмәләр кертергә мөмкин.

V. ПРОГРАММАНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУ МЕХАНИЗМЫ

Дәүләт милли сәясәтен тормышка ашыру буенча эшчәнлекне координацияләү Чистай муниципаль районы Башкарма комитеты тарафыннан башкарыла.

Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы башлыгы каршындагы Милләтара һәм конфессияара мәсьәләләр Советы, «Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында»гы Татарстан Республикасы Законын гамәлгә ашыру комиссиясе, Чистай муниципаль районында һәр ел йомгаклары буенча, килеп туган социаль-икътисадый ситуацияне исәпкә алып, Программа чараларын төгәлләштерү буенча билгеләнгән тәртиптә тәкъдимнәр кертәләр.

VI. ПРОГРАММАНЫҢ СОЦИАЛЬ-ИКТІСАДЫЙ НӘТИЖӘЛЕЛЕГЕН ТАСВИРЛАУ.

Программаны гамәлгә ашыруның нәтижәлелек күрсәткече булып программаның максатларына һәм бурычларына ирешү тора. Программаны тормышка ашыру - милли сәясәт өлкәсендә эшчәнлекне оештыруга, дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнары, гражданлык жәмгыятенә барлык институтларын, Чистай муниципаль районы территориясендә эшләүче предприятие, учреждение, оешмаларны жәлеп итәргә мөмкинлек бирәчәк. Гомумән алганда, Чистай муниципаль районында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру программасы нәтижәсендә, ижтимагый-сәяси тормышның тотрыклылыгын тәмин итүгә, Чистай муниципаль районы территориясендә төрле милләт һәм конфессия вәкилләре арасында тынычлыкны, үзара аңлашуны һәм хезмәттәшлекне тәмин итүгә ярдәм итәчәк.

«2019-2025 елларга
Чистай муниципаль районьнда
дәүләт милли сәясәтен тормышка ашыру»
муниципаль программасына
1 нче кушымта

«2019 елдан 2025 елга кадәр Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районьнда дәүләт милли сәясәтен тормышка ашыру» муниципаль программасына чаралар планы.

(мең сум)

№	Чараның исеме	Жаваплы	2019		2020		2021		2022		2023		2024		2025	
			1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2		
	«Урыс сүзләренә татар сөйләмәндә кулланылышы» - яшьләр арасында социаль сораптыру	Балалар оешмалары советы	1	-	1,5	-	1,5	-	1,5	-	2	-	2	-	2	-
	«Ватан уллары» - уен программасы	МБУ «ППЦ»	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-
	«Туган телгә мөхәббәт турында» - интерактив дәрес	МБУ «ППЦ»	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-
	Туган тел көненә багышланган чаралар	МБУ «Яшьләр үзәге», МБУ «ППЦ», МБУ «Ватан» үзәге», МБУ «Форпост» Үзәге»	20	-	20	-	25	-	25	-	30	-	30	-	30	-

Экстремизмга һәм терроризмга каршы көрәш көненә багышланган, «Без барыбыз да төрле – бу безнең байлыгыбыз», дигән чаралар циклын оештыру һәм уздыру	Авыл яшьләре советы	3,5	-	4,5	-	5,5	-	6,5	-	7,5	-	8,5	-	9,5	-
“Ватан” халык ижаты һәм декоратив сәнгать буенча республика яшьләр конкурсында катнашу	МБУ «Яшьләр үзәге»	20	-	20	-	25	-	25	-	30	-	30	-	30	-
“Граниттагы чәчәкләр” акциясе, социаль челтәрләрдән файдаланучылар белән берлектә	МБУ «Ватан» үзәге»	3,5	-	3,6	-	3,6	-	3,6	-	3,6	-	3,6	-	3,6	-
“Призывниклар көне” - тантаналы программа	МБУ «Яшьләр үзәге»	10	-	12	-	14	-	16	-	18	-	20	-	22	-
Чистай шәһәре яшьләре белән традицион дини конфессияләр, ижтимагый оешмалар вәкилләренең очрашуы	ЧМР Башкарма комитетының яшьләр эшләре бүлеге	-	-	12	-	14	-	16	-	18	-	20	-	22	-
Жиңү көненә багышланган тантаналы чарада катнашу	МБУ «Яшьләр үзәге»	4	-	5	-	6	-	7	-	8	-	9	-	10	-
Россия Федерациясе гражданы паспортларын тапшыру тантанасы	МБУ «Яшьләр үзәге»	3	-	4	-	5	-	6	-	7	-	8	-	9	-
«Мин яратам сине, Россия» -квест-уены	ЦПДД «Тормыш»	1,5	-	2,5	-	3,5	-	4,5	-	4,5	-	4,5	-	4,5	-
Россия яшьләре көненә багышланган бәйрәм чаралары	МБУ «Яшьләр үзәге»	10	-	12	-	14	-	16	-	18	-	20	-	22	-

“Идел буге бизәкләре” социаль проектын тормышка ашыру	МБУ «Форпост» үзәге»	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	-	120	-	140	-
“Россия – минем туган илем» - викторина	МБУ «ППЦ»	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
“Безнең йорт – Татарстан” республика этномәдәни фестивалендә катнашу	МБУ «Яшьләр үзәге»	20	-	20	-	25	-	25	-	30	-	30	-	30	-	-
“Минем яраткан Татарстаным” квест-уены	ЦПДД «Тормыш»	3	-	4	-	5	-	6	-	7	-	8	-	9	-	-
Татарстан Республикасы көненә багышланган бәйрәм чаралары	МБУ «Яшьләр үзәге»	10	-	12	-	14	-	16	-	18	-	20	-	22	-	-
«Татарстан Республикасының үткән сәхифәләре буенча» -викторина	МБУ «ППЦ»	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	-
“Алга таба бер адым” – квест-уены	МБУ «Ватан» үзәге»	3,5	-	3,5	-	3,5	-	3,5	-	3,5	-	3,5	-	3,5	-	-
“Яшьләр. Бердәмлек. Үсеш”, брифинг, “Яшь гвардия” активистлары, дини дин әһелләре вәкилләре, студентлар катнашында	МБУ «Яшьләр үзәге»	-	-	-	-	5	-	7	-	7	-	8	-	8	-	-
«Россия халыклары сәнгате» квест-викторина	Балалар оешмалары советы	1	-	1,5	-	2	-	2,5	-	3	-	3,5	-	4	-	-
«Тынычлык, татулык, хөрмәт» - коллажлар конкурсы, экстремизмга һәм терроризмга каршы көрәш көненә багышланган чара	Авыл яшьләре советы	2	-	2,5	-	3	-	3,5	-	4	-	4,5	-	5	-	-

“Без дөнъяны бергә төзибез!” - югары һәм урта уку йортлары студентлары өчен интеллектуаль ринг	МБУ «Ватан»»	1,2	-	1,3	-	1,3	-	1,5	-	1,5	-	1,5	-	1,5	-
“Экстремизмга юл юк!» республика айлыгында катнашу	МБУ «МЦ», МБУ «ППЦ», МБУ «Ватан»үзәге», Форпост	-	-	-	-	10	-	12	-	14	-	16	-	18	-
"Без төрле, әмма без бергә!» - акциясе	ЦПДД «Тормыш»	2	-	3	-	4	-	5	-	6	-	7	-	8	-
«Безнең урта планетабыз» - квест	МБУ «ППЦ»	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-
“Россия доброволецы” - Бөтенроссия конкурсының муниципаль этабы	ЦПДД «Тормыш»	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
«Бердәмлектә безнең көч» - флаерлар өчен рәсем конкурсы	МБУ «ППЦ»	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
«Ватаным турында жырлыйм!» - укучылар арасында шигыр сөйләүчеләр конкурсы	МБУ «Ватан» үзәге»	3,5	-	3,5	-	3,5	-	3,5	-	3,5	-	3,6	-	3,6	-
“Россиянең милли бәйрәмнәре” Бөтенроссия фотоконкурсында катнашу	МБУ «Яшьләр үзәге»	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
“Дөнъя территориясе” - кейс-чемпионат	МБУ «ППЦ» Чистай шәһәре	3	-	-	-	5	-	-	-	5	-	-	-	-	-
"Терроризмга юл юк!» - плакатлар, рәсемнәр конкурсы	Балалар оешмалары советы	1	-	1,5	-	2	-	2,5	-	3	-	3,5	-	4	-
«Аллы-гөлле дөнъя» -фестиваль	ЦПДД «Тормыш»	3	-	4	-	5	-	6	-	7	-	8	-	9	-

практикалар конкурсында катнашу																
Хәрби дан шәһәрләре һәм мэдәни мирас объектлары (Россия халыкларының тарихи һәм мэдәни һәйкәлләре) белән яшьләргә таныштыруны оештыру	МБУ «Яшьләр үзәге», МБУ «ППЦ», МБУ «Ватан»үзәге», МБУ «Форпост» үзәге»	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ММЧда яшьләр эшләре бүлгәгә эшчәнлегә турында мәгълүмат урнаштыру һәм яктырту	МБУ «Яшьләр үзәге», МБУ «ППЦ», МБУ «Ватан»үзәге», МБУ «Форпост» үзәге»	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
“Нардуган бәйрәме” -театральләштерелгән тамаша	ЧМР Башкарма комитетының мэдәният бүлгәгә	3	-	5	-	7	-	9	-	11	-	13	-	15	-	-
“Котлы булсын, Раштуа бәйрәме” - Раштуа тамашасы	ЧМР Башкарма комитетының мэдәният бүлгәгә	3	-	5	-	7	-	9	-	11	-	13	-	15	-	-
“Масленица” бәйрәме уңаеннан, халыкның күмәк күңел ачуы	ЧМР Башкарма комитетының мэдәният бүлгәгә	38	-	40	-	42	-	44	-	46	-	48	-	50	-	-
“Нәүрүз - яз хәбәрчесе!” төрки-тел халыкларының массакүләм бәйрәме	ЧМР Башкарма комитетының мэдәният бүлгәгә	36	-	38	-	40	-	42	-	44	-	46	-	48	-	-
“Карга боткасы” -	ЧМР Башкарма	3	-	5	-	7	-	9	-	11	-	13	-	15	-	-

язны каршылау йоласы	комитетының мәдәният бүлеге															
“Шимара” - чуаш халкының традицион бәйрәме	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	2	-	4	-	6	-	8	-	10	-	12	-	14	-	
“Яз гүзәле” - гүзәллек бәйгесе	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	-	-	-	-	21	-	-	-	24	-	-	-	27	-	
“Изге Троица” - халык күңел ачуы	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	57	-	59	-	61	-	63	-	64	-	66	-	68	-	
“Безнең урамда бәйрәм, күңел ачык бергәләп!”, “Урама, урам безнен урам” - урам бәйрәме	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	82	-	100	-	102	-	104	-	106	-	108	-	110	-	
“Туган авылым минем, куеныңда синен...” “Я люблю свою землю, родные края” - авыл бәйрәме	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	120	-	122	-	124	-	126	-	128	-	130	-	132	-	
“Уяв” - чуашларның традицион бәйрәме	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	15	-	17	-	19	-	21	-	23	-	25	-	27	-	
“Сөлге жыю” - сөлге жыю йоласы	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	2	-	4	-	6	-	8	-	10	-	12	-	14	-	
“Сабантуй” - традицион сабан бәйрәме.		25	-	27	-	29	-	31	-	33	-	35	-	37	-	

“Питрау” - керәшеннәрнең традицион бәйрәме	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	30	-	32	-	34	-	36	-	38	-	40	-	42	-
“Татар егете” - конкурс программасы	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	-	-	15	-	-	-	18	-	-	-	22	-	-	-
“Россиянең көче-бердәмлектә” - халыклар бердәмлеге көненә багышланган тематик программа	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	74	-	76	-	78	-	80	-	82	-	84	-	86	-
“Каз өмәсе” - авыл бизәге” - Каз өмәсе бәйрәме	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	36	-	38	-	40	-	42	-	44	-	46	-	48	-
Милли мәдәният ункөнлеге	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	2	-	4	-	6	-	8	-	10	-	12	-	14	-
Төрле милләт һәм конфессияләрнең аз керемле гражданны өчен социаль туклануны оештыру	Чистай шәһәре мөхтәсибәте	-	360	-	360	-	360	-	360	-	400	-	400	-	400
Чистай шәһәре диаспоралары арасында спорт чараларын оештыру	Чистай шәһәре мөхтәсибәте	-	200	-	200	-	200	-	250	-	250	-	250	-	250
Авыру балаларга ярдәм ярминкәләре үткәру - тәм-том, сувенирлар, киём-салым сатудан иганә итү һ. б.	Чистай мөслимәләр берлеге	-	30	-	50	-	50	-	50	-	50	-	50	-	50
Корьән укучылар бәйгесе	Чистай шәһәре мөхтәсибәте	-	100	-	100	-	100	-	100	-	150	-	150	-	150

		мәдәният бүлеге														
	«Республикам, сиңа дан жырлайбыз!» - ТАССРның 100 еллыгына багышланган тантаналы чара	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	-	-	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	«Сабантуй» - татар халкының традицион милли бәйрәме	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	300	-	300	-	300	-	300	-	300	-	300	-	300	-
	Россия көненә багышланган бәйрәм концерты	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	50	-	50	-	50	-	50	-	50	-	50	-	50	-
	Гаилә, мәхәббәт Һәм тугрылык көненә багышланган бәйрәм концерты	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	25	-	25	-	25	-	25	-	25	-	25	-	25	-
	Татарстан Республикасы көненә багышланган бәйрәм концерты	ЧМР Башкарма комитетының мәдәният бүлеге	100	-	100	-	100	-	100	-	100	-	100	-	100	-
	“Күп кырлы туган ягым” - фотокүргәзмә оештыру	ЧМР Башкарма		-	20	-		-		-		-		-		-

укыйбыз” халыкара экиятлэр атналыгы кысаларында чаралар	китапханэ»															
Гаяз укулары. (Юбилей укулары 2023 ел.)	МБУК «Чистай жирлекара үзэк китапханэ»	-	-	15	-	20	-	25	-	80	-	25	-	30	-	
Г.Исхакыйның тормыш юлы һәм ижатына багышланган чаралар циклы. Г. Исхакый премиясе лауреатлары белән очрашу	МБУК «Чистай жирлекара үзэк китапханэ»	-	-	10	-	15	-	15	-	18	-	22	-	25	-	
“Чистайлылар өчен хезмэт куям” - үзэк китапханэ юбилее	МБУК «Чистай жирлекара үзэк китапханэ»	-	-		-	100	-		-		-		-		-	
«Г.Тукай шигърияте дөньясына сәяхәт» - әдәби сәгать	МБУК «Чистай жирлекара үзэк китапханэ»	-	-	12	-	15	-	20	-	23	-	26	-	30	-	
«Батырлыкка йөрәгәң белән кагыл» муниципаль конкурсын үткәрү - «Нәфис сүз» номинациясе	МБУК «Чистай жирлекара үзэк китапханэ»	-	-	15	-	18	-	21	-	25	-	28	-	30	-	
Славян язуы һәм мәдәнияте көненә багышланган чаралар	МБУК «Чистай жирлекара үзэк	-	-	10	-	10	-	15	-	15	-	18	-	20	-	

		китапханә»														
	Чистай укулары	МБУК «Чистай жирлекара үзәк китапханә»	-	-	10	-	15	-	18	-	20	-	23	-	26	-
	“Урыс шигъриятенәң кояшы” - А. С. Пушкинга багышланган чаралар циклы	МБУК «Чистай жирлекара үзәк китапханә»	-	-	5	-	10	-	15	-	20	-	25	-	30	-
	“Синәң белән горурланам, яраткан, туган ягым!” - Татарстан Республикасы көнәнә һәм Шәһәр көнәнә багышланган әдәби-музыкаль программа	МБУК «Чистай жирлекара үзәк китапханә»	20	-	25	-	30	-	35	-	35	-	40	-	40	-
	«Яраткан китап авторына хат»- эпистоляр китап республика конкурсының район этабы	МБУК «Чистай жирлекара үзәк китапханә»	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	«Йөрәгемә якын ил ...» - Татарстан Республикасы һәм Чистай шәһәре тарихы һәм мәдәнияте буенча чаралар циклы. Өченче буын университеты тыңлаучылары һәм мәктәп укучылары өчен дәрәсләр	МБУК «Чистай жирлекара үзәк китапханә»	10	-	15	-	20	-	25	-	25	-	30	-	30	-

«Туган як жәуһәрләр» - жирле авторларның ижат кичәләре һәм ижаты буенча нәшрият эшчәнлегә	МБУК «Чистай жирлекара үзәк китапханә»	25	-	30	-	35	-	40	-	45	-	50	-	50	-
Халыклар бердәмлегә көненә багышланган чаралар	МБУК «Чистай жирлекара үзәк китапханә»	10	-	15	-	15	-	20	-	20	-	25	-	25	-
«ТАССРның 100 еллыгы: тарихи чорлар, шәхесләр һәм гамәлләр». Мәгълүмат сәгатә.	МБУК «Чистай жирлекара үзәк китапханә»	20	-	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Төрле финанслау чыганакалары буенча барлыгы		2099,9	1500	2541,2	1763	2643,3	1810	2604,5	2005	2948	2155	2980,2	2170	3191,7	2340
Барлыгы (гомуми финанслау суммасы)		3 599,9		4 304,2		4 453,3		4609,5		5103		5150,2		5531,7	

1-бюджет акчаларын тоту;

2-тышкы финанслау чараларын жәлеп итү.

«2019-2025 елларга
Чистай муниципаль районында
дәүләт милли сәясәтен тормышка ашыру»
муниципаль программасына
2 нче кушымта

**“2019-2025 елларга Чистай муниципаль районында
дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру” дәүләт программасының
максатчан индикаторлары һәм гамәлгә ашыру нәтижәләгә күрсәткечләре**

Максатчан күрсәткеч	Үлчәү берәмлеге	База күрсәткече, 2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Чистай муниципаль районында этникара мөнәсәбәтләрнең торышын уңай бәяләүче муниципаль район халкының өлеше	%	70,0	71,0	72,0	73,0	73,5	73,8	74,0	74,5
Башка милләт вәкилләренә карата толерант мөнәсәбәт дәрәжәсе	%	58,0	59,2	60,2	60,5	60,8	61,0	61,4	62,0
Россия халыкларының этномәдәни үсешенә һәм тел төрлелегенә ярдәм итүгә юнәлдерелгән чараларда катнашучылар саны	Катнашучылар саны, кеше	25 200	32 000	35 000	38 000	40 000	41 000	44 000	47 000
Татарстан Республикасында конфессияара мөнәсәбәтләрнең торышын уңай бәяләүче Чистай муниципаль районында яшәүчеләрнең өлеше	%	65,6	66,2	67,0	67,5	68,2	68,6	69,5	70,0
Үз этномәдәни ихтыяжларын тормышка ашырудан канәгать булган Чистай муниципаль районы халкының өлеше	%	67,2	67,8	68,0	68,3	68,7	69,1	69,4	69,6
Программаны тормышка ашыру барышында Чистай муниципаль районында тел вәзгыяте турында ММЧда язмалар саны, берәмлекләрдә	Мәкаләләр саны	3	5	8	10	12	15	18	21

Чистай муниципаль районында этноязлы вэзгыять динамикасын Һэм Программаны Һтэу нэтижэлелеген анализлау буенча Һткэрелгэн тикшеренүлэр саны, берэмлеклэрдэ	Тикшеренүлэр саны	1	2	3	4	5	6	7	8
Чистай муниципаль районында гражданык бердэмлеген саклау Һэм этникара мөнэсэбэтлэрне гармониялэштерү буенча программалар саны	Программалар саны	15	15	15	16	17	18	19	20